

Ytdesinfektion – så fungerar det

RFOP Hygienforum 21-22 maj 2026

Jessica Ikonen

Hygiensjuksköterska, Vårdhygien Sahlgrenska

Kemisk desinfektion av ytor med mekanisk bearbetning

- Ytor i vårdmiljö
- Ytor på medicintekniska produkter (MTP) i kontakt med hel hud

Rengöring är en förutsättning för effektiv desinfektion

- Smuts och organiskt material kan
 - skydda mikroorganismerna
 - minska/inaktivera effekten av desinfektionsmedel

Rengöring är en förutsättning för effektiv desinfektion

- Rengöring möjliggör kontakt mellan desinfektionsmedlet och mikroorganismerna
- Vid synlig nedsmutsning – rengöring före desinfektion
- Vid synlig ren yta – ytdesinfektionsmedel med tensid

Applikationsform

- Vätska, skum – appliceras med duk, mopp
- Förimpregnerade servetter

Använd inte aerosolbildande spray:

- risk för otillräcklig mängd
- risk för inandning

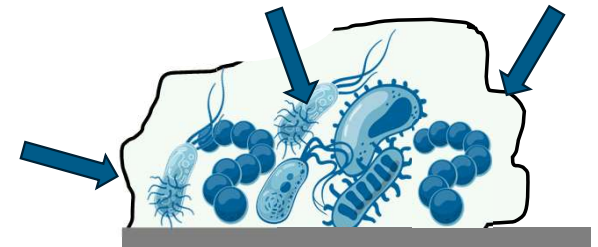
Mekanisk bearbetning

- väsentlig för fullgott resultat
 - både vid rengöring och ytdesinfektion

AI-genererad bild

- skapar friktion mot ytan med hjälp av städmaterial
→ förbättrar effekten av desinfektionsmedlet
- skadar biofilm → desinfektionsmedel når mikroorganismerna

Tensid

Ytaktivt ämne som tillsätts i vissa medel för:

- Rengörande effekt

och/eller

- Förbättra desinfektionsegenskaper
 - förstärka den antimikrobiella effekten
 - förbättra inverkningstiden
 - förbättra hållbarheten

Val av desinfektionsmedel

- Tillräcklig antimikrobiell effekt
- För ytor och MTP i kontakt med hel hud:

Antimikrobiell effekt mot:

- Frilevande grampositiva och gramnegativa bakterier
- jästsvamp
- virus med hölje

Misstänkt/bekräftad **virusgastroenterit**, ögoninfektion med **adenovirus**:

Antimikrobiell effekt mot:

- Frilevande grampositiva och gramnegativa bakterier
- jästsvamp
- virus med hölje
- **Virus utan hölje (Norovirus, Adenovirus)**

Risk för smittspridning av **Clostridioides difficile**

Antimikrobiell effekt mot:

- Frilevande grampositiva och gramnegativa bakterier
- jästsvamp
- virus med hölje
- **C.difficile-sporer**

Val av desinfektionsmedel

- Dokumenterad effekt enligt europeiska standarder
 - testade och uppfyller relevanta standarder enl. senaste versionen av SS-EN 14885
"Kemiska desinfektionsmedel och antiseptiska medel – Tillämpning av Europastandarder för kemiska desinfektionsmedel och antiseptiska medel"
 - relevanta standarder som tillkommit efter senaste versionen av SS-EN 14885

Val av desinfektionsmedel

- God materialkompatibilitet
- MTP ska tåla desinfektionsmedlet enligt tillverkaren
- Inte orsaka skada hos patient
- Låg arbetsmiljörisk

Val av desinfektionsmedel

- Minst möjliga skadliga effekt på miljön (vatten, djur, växter m.m.)
- Så enkel att hantera och använda som möjligt
- Kostnad och svinn
- Använd upphandlat desinfektionsmedel

Antimikrobiell effekt ← Vårdhygienisk expertis

Hållbarhets-
miljöaspekter

Upphandling
desinfektions-
medel

Arbetsmiljö-
aspekter

Lagen om offentlig
upphandling

Kostnad

Användning och hantering

- Säker hantering och förvaring
- Följ tillverkarens instruktioner – inverkningsstid, spädning, koncentration, materialkompatibilitet och hållbarhet
- Ej bruksfärdig lösning – säkerställ korrekt blandning
Märk med datum och tid
- Låt ytan lufttorka
- Följ säkerhetsdatablad och bruksanvisning

Vanliga ytdesinfektionsmedel i Sverige:

- Alkoholbaserade ytdesinfektionsmedel – etanol och isopropanol
- Kaliummonopersulfat
- Accelererad väteperoxid
- Klorbaserade desinfektionsmedel
 - Klordioxid
 - Natriumhypoklorit
 - NaDCC (natriumdikloroisocyanurat)

Alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel

- Etanol 70-85 %v/v (volymprocent) = 63-80 %w/w (viktprocent)
- Isopropanol 45-50 %v/v

Antimikrobiell effekt:

- Frilevande bakterier, mykobakterier, jästsvamp, virus med hölje
- Otillräcklig effekt mot virus utan hölje
- Otillräcklig effekt mot bakteriesporer

Etanolbaserad med
rengörande effekt:

- Rengörande effekt
- Desinfektion av ytor/MTP i kontakt med hel hud
- Punktdesinfektion av mindre spill

Isopropanolbaserad med
rengörande effekt:

- Rengörande effekt
- Desinfektion av ytor/MTP i kontakt med hel hud
- Punktdesinfektion av mindre spill
- Mindre skadligt för vissa typer av ytor och material t ex ultraljudsprober

Etanolbaserat utan rengörande effekt

- För desinfektion av yta som redan är rengjord
- Desinfektion av ytor/MTP i kontakt med hel hud
- Trappingeffekt - eftersom utan tensid

Kaliummonopersulfat (Rely+On™ Virkon)

Antimikrobiell effekt 1% (5g i 0,5l):

- Frilevande bakterier, jästsvamp, virus med hölje
- Norovirus och adenovirus

Kaliummonopersulfat (Rely+on™ Virkon®)

- Rengörande effekt
- Desinfektion av ytor/MTP i kontakt med hel hud
- Lämplig för desinfektion av större ytor
- Ytdesinfektion hos patient med misstänkt/bekräftad virusgastroenterit, adenovirus

Accelererad väteperoxid

Antimikrobiell effekt

beroende på koncentration och inverkningstid:

- Frilevande bakterier, mykobakterier
- jästsvamp, mögelsvamp
- virus utan hölje
- Norovirus och adenovirus
- Clostridioides difficile-sporer

Accelererad väteperoxid

- Rengörande effekt
- Desinfektion av ytor/MTP i kontakt med hel hud
- Lämplig för desinfektion av större ytor
- Desinfektion hos patient med misstänkt/bekräftad virusgastroenterit, adenovirus eller C.difficile-infektion, om medlet uppfyller effekt mot aktuella agens enligt europeiska standarder

Klorbaserade desinfektionsmedel

- Klordioxid
- Natriumhypoklorit
- NaDCC (natriumdikloroisocyanurat)

Antimikrobiell effekt

beroende på koncentration, PH och inverkningstid:

- Frilevande bakterier, mykobakterier
- jästsvamp, mögelsvamp
- virus med hölje, virus utan hölje
- Bakteriesporer inkl. C.difficile

Klorbaserade desinfektionsmedel

- Kan ha rengörande effekt – beroende på produkt
- Desinfektion av ytor/MTP i kontakt med hel hud
- Lämplig för desinfektion av större ytor
- Desinfektion hos patient med misstänkt/bekräftad virusgastroenterit, adenovirus eller C.difficile-infektion, om medlet uppfyller effekt mot aktuella agens enligt europeiska standarder

Sammanfattning

- Rengör alltid före desinfektion vid synlig nedsmutsning
- Mekanisk bearbetning väsentligt för fullgott resultat
- Använd medel med tillräcklig antimikrobiell effekt, god materialkompatibilitet och få biverkningar
- Använd produkter med dokumenterad effekt enligt europeiska standarder
- Följ tillverkarens instruktioner – säkerhetsdatablad & bruksanvisning

Nationell arbetsgrupp (NAG) Vårdhygien: Nationellt system för kunskapsstyrning hälso-och sjukvård, [Vägledning för desinfektion i vården](#). Sveriges Regioner i Samverkan; 2024.